

Kjak

Kinna Poulsen

Ikke meget at grine af...

Den er ualmindelig flot, den nye store bog om færøsk kunst og derfor er det desto mere ærgerligt, at bogens forfatter har inddraget en strid i bogen, som han tydeligvis ikke fatter, hvilket han da også blankt indrømmer. Nu er det bestemt ikke hver dag, at vi bliver præsenteret for en ny færøsk kunsthistorie. Den første samlede fremstilling af færøsk kunst blev udgivet i 1980 af Emil Thomsen i bogen "Føroysk list" med tekst af William Heinesen og i 2001 udkom Bárður Jákupsson "Myndlist í Føroyum".

Nu foreligger der så en ny færøsk kunsthistorie med titlen "Sekel", der er skrevet af den danske kunsthistoriker Mikael Wivel. Den har kostet den formidable sum af 600.000 kroner, der er helt enorm i forhold til det begrænsede kulturbudget på Færøerne. Det er Færøernes Kunstmuseum i Tórshavn, der står for udgivelsen af det imponante værk på 493 sider på dansk, hvorfor nærværende indlæg naturligvis også er på dansk. Man har ikke nået at oversætte bogen til færøsk, da det åbenbart var vigtigere at lancere bogen, mens Helgi Fossádal stadig var leder på kunstmuseet. Og det nåede man lige akkurat, for til Helgi Fossádals afskedsreception på kunstmuseet i fredags blev bogen præsenteret med pomp og pragt som det sig hør og bør til en sådan lejlighed. Der var fuldt hus i Listaskálin og der stod vi så, et par stykker ude ved gangen og lyttede til alle de ærede talere, kulturministerens, afdelingslederens, borgmesterens og lederen for kunstnersammenslutningens tale, der ud over en til anledningen passende enighed om afgående leders fortræffeligheder, demonstrerede en bedrøvelse grænsende til landsorg over dennes afgang. Hvis man betænker hvor total en magt disse samme mennesker har i forhold til færøsk kunst, kan bedrøvelsen ikke andet end undre, men den slags udgydelser ved en

afskedsreception er jo rimelig harmløse, så fred være med dem. Den sidste taler, Mikael Wivel, var anderledes koncis og klar i mælet, da han direkte skosede "de nedbrydende kræfter, der har arbejdet for at skade Helgi Fossádals renommé både på Færøerne og i Danmark. Der har været tale om en helt igennem negativ energi og om en form for billedstrid, som i ren uforsonlighed kun lader sig sammenligne med den mere håndfaste, der udspiller sig i visse islandske sagaer – Njals Saga, eksempelvis, hvor de gode dør og de onde ler..."

Som en af de implicerede i kunststriden – vistnok på de ondes side, finder jeg det uhyre vigtigt at indskyde, at der ikke har været meget at grine af i det færøske kunstmiljø, som de sidste mange år har været præget af stridigheder, der især er gået ud over kvaliteten af samtidskunsten på Færøernes Kunstmuseum og det er der ved Gud ikke megen sjov ved. Det var i protest mod ansættelsen af en leder uden kunstfaglig uddannelse, at nogle af de allerbedste færøske billedkunstnere tog det drastiske skridt at nægte at udstille på museet. De dannede i stedet kunstnergruppen Heystframsýningin (Efterårsudstillingen), der udstiller hvert år i september på skibsværftet i Tórshavn. Nu har problemet løst sig selv ved, at Helgi Fossádals åremålsansættelse har nået en naturlig afslutning og den danske kunsthistoriker og forhenværende leder for Nivaagaards Malerisamling, Niels Ohrt har indtrådt som leder for Færøernes Kunstmuseum pr første maj. Kunststriden skulle hermed være overstået og i sikker forvisning om dette kan man jo godt tåle at stå ude ved gangen i kunstmuseet med en lunken ferniseringsøl til en afskedsreception og blive svinet til. Det bliver først et reelt problem, da jeg bagefter sidder med den store nye færøske kunsthistorie og læser

ovennævnte formulering med de nedbrydende kræfter i selve bogen; denne gang med ondskabens akse situeret midt i Steinprent Færøernes Grafiske Værksted. Det er i forbindelse med beskrivelsen af en litografiserie af Rannvá Kunoy, at værkstedet bliver karakteriseret som "en institution, der ledes af den danske litograf Jan Andersson. Den blev etableret i 1999 og var tidligere knyttet til kunstmuseet i Torshavn, men har nu fået sine egne, lyse lokaler i et pakhus på havnen. Værkstedet har siden sin start været en aktiv medspiller i det færøske kunstliv - og dét både på godt og ondt. Det har således været med til at øge interessen for den grafiske kunst på Færøerne og også arbejdet på et så højt kvalificeret niveau, at det har tiltrukket gode kunstnere udefra, eksempelvis danskerne Per Kirkeby og Erik Heide. Men samtidig har det desværre også taget parti for en lille, magtfuld klike af færøske kunstnere som siden 2004 har isoleret sig i en form for splendid fornærmelse, uden at dette dog har hindret dem i at arbejde støt og nedbrydende på de indre linjer for at skade dem, de ofatter som deres modpart. Der har været tale om en billedstrid, som i ren uforsonlighed kun lader sig sammenligne med den man finder i visse islandske sagaer. Njals Saga, eksempelvis, hvor de gode dør og de onde ler..."

– Jeg har fremdeles meget svært ved at se morskaben og synes ikke, at kunststriden overhovedet hører hjemme i et sådant oversigtsværk, men når nu forfatteren har valgt at tage den med, forekommer det mærkeligt, at det kun er Jan Andersson, der bliver nævnt ved navns nævnelse. Navnene på de andre såkaldt nedbrydende kræfter, der dannede Heystframsýningin er ellers Bárður Jákupsson, Zacharias Heinesen, Bjarne Werner Sørensen, Tróndur Patursson, Rannvá Kunoy, Hansina Iversen, Torbjørn Ol-

sen, Anker Mortensen, Marius Olsen, Andrias Andreasen, Olivur við Neyst, Hanni Bjartalíð og flere er siden kommet til. Ingen af dem bliver nævnt i bogen for deres nedbrydende, terroriserende virksomhed, men alene for deres suveræne kunstudfoldelse. Litografen Jan Andersson kommer således til at stå alene, hvorved han får rollen som syndebug og det er usandt, ufortjent og en virkelig unfair behandling af et hjerteligt og særdeles kompetent menneske, der sammen med partneren Friða Matras Brekku har viet hele sit liv til kunsten og hvis værksted ved bådehavnen i Tórshavn er blevet en af de allervigtigste kunstinstitanser på Færøerne. På værkstedsvæggen hænger der således i skrivende stund et fantastisk tryk af den svenske kunstner Jan Håfstrøm, der til sommer skal udstille sammen med Knud Odde i Nordens Hus i Tórshavn. Som kulturudvekslingscentral er værkstedet således uovertruffent og helt nødvendigt i vores geografisk set isolerede øland midt i havet. I øjeblikket er det i værkstedets galleri muligt at se Palle Nielsens grafiske serie "Orfeus og Eurydike" og før det var der en banebrydende udstilling af den færøske kunstner Hanni Bjartalíð. Til efteråret udstiller Claus Carstensen de fleste af de ialt 59 tryk, som han har lavet på værkstedet, på en stor udstilling i Steinprent i samarbejde med Nordens Hus for nu bare at nævne et par aktuelle ting. Værkstedet har ligeledes betydet umådelig meget for Tóroddur Poulsen, hvis værker er noget af det allermest originale, som nyere færøsk kunst kan præstere, hvilket Wivel også er klar over, da han placerer fem af Tóroddur Poulsens litografier som det sidste i bogen sammen med den afsluttende bemærkning, at fremtiden i færøsk kunst er i fuld gang ved at tegne sig. Det er den vitterlig og alle de fem fine billeder er vel at mærke skabt i Steinprent Færøernes

Grafiske Værksted. Det er simpelthen mere end svært at opfatte Steinprent som et arnested for nedbrydende kræfter, jeg vil nærmest sige, at det modsatte gør sig gældende på værkstedet til dagligt og til stor glæde for alle kunstinteresserede, der bor her eller måtte frekventere øerne.

"Gløgt er gestsins eyga" lyder et imødekommende færøsk ordsprog, der går ud på, at udefrakommende gæster har et mere klartskuende syn på tingene end os fastboere. Det er blevet en sandhed med modifikationer de senere år, hvor det især er udefrakommende, danske kunsthistorikere, der kritikløst har skrevet de mange færøske kunstbøger, som Færøernes Kunstmuseum har udgivet. Vi kæmper selv med at komme af med klichéerne, men det er ikke let, når andre foretrækker at beholde os i en romantiseret, naturdefineret optik. Helt så enkelt skuende er Mikael Wivel ikke og hans nye bog er interessant, især når han omtaler kunstnere, der tiltaler ham personligt som feks. Ruth Smith og Tróndur Patursson. Det fornemmes klart at spiritualitet, dybde og ægthed er positive parametre for forfatteren, der derimod ikke er vild med overfladiskhed og formalisme. Det er i den henseende forbavsende, at han opfatter Torbjørn Olsen som en illustrativ, overfladisk og endog ironisk maler, når faktum er, at Torbjørn Olsens portrætter afslører en psykologisk indsigt, som vi ikke har set magen til siden Ruth Smiths selvportrætter. Med al respekt for Kurt Ard og Harry Nørstrand, kan det dårligt opfattes som andet end fornærmende at sammenligne Torbjørn Olsen med disse to illustratorer af bl.a. Familie Journalen. Men omtalen af de forskellige kunstnere er i det hele taget mærkelig uegal i bogen, der feks. kritiserer fine kunstnere som Hans Pauli Olsen ved at dvæle ved et af hans ikke så gode

værker, imens andre dårlige kunstnere med virkelig mange uheldige værker går ram forbi. Således bliver en middelmådige talenter og epigoner rost for eksempelvis deres kunstneriske frihed, mens en fantastisk kunstner som Zacharias Heinesen degraderes til dekorativ maler, som – bevares – også maler "smukke billeder". Denne hovedløse sammenblanding af god og dårlig kunst er gennemgående for hele bogen, hvor der desværre anes en udpræget tendens til at rose medlemmerne i Myndlistafelag Føroya, der vel at mærke valgte at støtte Helgi Fossádal i sin tid. Det er således Jóna Rasmussen, som er "den færøske kunstner, der har arbejdet med størst intensitet med de grafiske teknikker" og ikke den i virkelighedens verden grafiske mester, Marius Olsen, som teknisk og på alle måder er på et helt andet niveau end Jóna Rasmussen. I sammenligningen mellem to vægdekorationer af henholdsvis Bárður Jákupsson og Edward Fuglø, er det Fuglø, der løber afsted med førstepræmien for sin "fuldkommen forrygende dekoration", der er "hovedværk i færøsk kunst og... en dybt original indsats på det dekorative område, som svarer til den, den danske billedhugger Bjørn Nørgaard ydede da han i 1990'erne designede sine sytten gobeliner til Dronning Margrethe II på Christiansborg Slot...". Det er naturligvis omsonst og latterligt at sammenstille kunst på denne måde som en konkurrence, men hele bogen er tydeligvis et forsøg på at lave en strategisk omplacering af hierarkiet inden for færøsk kunst, der ikke tager de store kunstneriske hensyn, da det er motiveret af magthensyn og hævngrerrighed. Det er fuldkomment skandaløst, at den nu overståede kunststrid har fået lov til at præge denne kunstabog, som økonomisk udgør færøsk kunsts største satsning i mange år.